

*Examensrätts-
prövning*

Kyrkomusikalisk
utbildning vid
Sköndalsinstitutet

Examensrättsprövning – Kyrkomusikalisk utbildning vid Sköndalsinstitutet

Högskoleverkets rapportserie 1996:X R

Producerad av Högskoleverket i mars 1996

Innehåll: Bedömnings- och utredningsavdelningen

Form: Informationsavdelningen

Tryck: AB PP-print, Stockholm, mars 1996

Förord

Examensrättsprövningar, som tidigare utfördes av det förutvarande Kanslersämbetet, ombesörjs från och med den 1 juli 1995 av Högskoleverket. Verket beslutar om examensrätt för offentliga högskolor och yttrar sig till regeringen i fråga om examensrätt för enskilda utbildningsanordnare. Kanslersämbetets rapporter om examensrättsprövningar förtecknas i slutet av denna rapport.

I föreliggande rapport redovisas prövning av *Kyrkomusikalisk utbildning vid Sköndalsinstitutet*.

I november 1994 anmodade Utbildningsdepartementet Kanslersämbetet att yttra sig över ansökan från Stiftelsen Stora Sköndal om rätt att utfärda högskoleexamen i musik om 80 poäng. Kanslersämbetet tillkallade i januari 1995 fil dr Hans Davidsson, Musikhögskolan, Göteborgs universitet, som sakkunnig.

Hans Davidsson avlämnade den 15 januari 1996 sin rapport, som bygger på granskning av kursplaner och annat material rörande Sköndalsinstitutets utbildning, besök vid institutet och diskussion med rektor,

utbildningsansvarig, ämneslärare och studerande.

Den sakkunnige anser att flera skäl talar för att Sköndalsinstitutet ska rekommenderas rätten att utfärda högskoleexamen i kyrkomusik om 80 poäng. Utbildningen uppfyller kriterierna för högskoleutbildning vad gäller behörighetskrav, undervisningens organisation och former, lokaler och utrustning – i huvudsak – samt lärarkompetens och kvalitetskontroll. Davidsson framhåller dock att de särskilda inträdeskraven bör höjas så att nivån på undervisningen helt motsvarar den statliga högskolans. Vidare bör rektor och utbildningsledning initiera och skapa förutsättningar för olika sorters utvecklingsarbeten och forskning inom musik och pedagogik för att skapa tillfredsställande forskningsanknytning för grundutbildningen. I samband därmed blir en höjning av kompetensen för vissa lärare nödvändig. Ett utbyggt ämnesbibliotek i musik krävs också samt tillfredsställande datautrustning och nätanlutning.

Högskoleverket instämmer i Hans Davidssons bedömning och föreslår

i yttrande till Utbildningsdepar-
tementet att Stiftelsen Stora Skön-
dal ges rätt att utfärda högskoleexa-
men i kyrkomusik om 80 poäng.
Verket förutsätter att de komplette-
ringar Davidsson förordat kommer
att genomföras, bl a genom samver-
kan med Kungl Musikhögskolan i
Stockholm. Om examensrätt bevil-

jas kommer en uppföljning att ske
genom Högskoleverkets försorg ef-
ter två à tre år.

Stockholm i mars 1996

Agneta Bladh
generaldirektör

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
2	Granskningens bakgrund	7
2.1	Kort historik	7
2.2	Ansökningens förutsättning	7
3	Förutsättningar och kriterier	9
3.1	Begreppet ämne	9
3.2	Lärarkompetens	11
3.3	Behörighet och antagning	12
3.4	Utvärdering, kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling	12
4	Sköndalsinstitutets kyrkomusikaliska utbildning – en beskrivning	14
4.1	Lärarkompetensen	14
4.2	Behörighetskrav och antagning	14
4.3	Utbildningens innehåll och organisation	15
4.4	Konstnärligt och pedagogiskt utvecklingsarbete	16
4.5	Studiemiljön, bibliotek, utrustning etc	16
4.6	Utvärdering och kvalitetssäkring	17
4.7	Internationalisering	17
5	Bedömning av ansökan från Sköndalsinstitutet om rätt att få utfärda högskoleexamen i kyrkomusik (80 poäng)	18
5.1	Utbildningens styrka och fördelar	18
5.2	Några principiella aspekter i undervisningen som bör diskuteras	19
5.3	Ställningstagande beträffande Sköndalsinstitutets ansökan	21

I Inledning

Kanslersämbetet har i beslut 1995-01-19 (Reg. nr 13-127-94) förordnat undertecknad att som sakkunnig biträda ämbetet med granskning av ansökan från Stiftelsen Stora Sköndal om rätt att utfärda högskoleexamen i musik om 80 poäng (remiss från utbildningsdepartementet 1994-11-16, Dnr U94/3341/UH).

Underlag för granskningen har utgjorts av kursplaner, redovisningsprotokoll, material kring utbildningen och verksamhetsberättelse för Sköndalsinstitutet för år 1994. Vidare har jag besökt Sköndalsinstitutet för att se undervisningsmiljön och för att få diskutera utbildningen och ansökan med rektor och utbildningsansvarige samt samtala med ämneslärare och studerande för att bilda mig en uppfattning om utbildningens detaljinnehåll och praktiska organisation (95-05-10).

I enlighet med tidigare utförda utvärderingar har utbildningen granskats ur ett brett perspektiv med särskild fokusering på några kvalita-

tiva frågor kring högskolemässigheten. Finns t ex tillräckligt kvalificerad forskningsanknytning? Har institutet möjlighet att utveckla och inrätta en relevant forskningsmiljö, t ex genom integration av konstnärligt och pedagogiskt utvecklingsarbete respektive forskning inom utbildningen? Är institutet berett att skapa självvärderingsinstrument för kvalitetskontroll, kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling?

Denna rapport inleds med en beskrivning av granskningens bakgrund. Därefter presenteras förutsättningar och kriterier för granskningen, den aktuella utbildningen vid Sköndalsinstitutet samt avslutningsvis min särskilda granskning av Sköndalsinstitutets ansökan om rätt att utfärda högskoleexamen i musik med kyrkomusikalisk inriktning om 80 poäng.

Göteborg den 15 januari 1996

Hans Davidsson

2 Granskningens bakgrund

2.1 Kort historik

Stiftelsen Stora Sköndals institut är en ideell stiftelse inom Svenska kyrkans ram och har till ändamål att bl a bedriva högre utbildning och forskning inom områden av betydelse för stiftelsens verksamhet. Utbildnings- och forskningsverksamheten är organiserad i en egen verksamhetsgren under namnet Sköndalsinstitutet. Institutet har sedan 1948 bedrivit socionomutbildning. År 1993 gav regeringen institutet (stiftelsen) rätten att utfärda socio-nomexamen i enlighet med förordningen (SFS 1993:956 med senare ändringar). Det sociala utbildningsprogrammet omfattar 160 poängs studier och finansieras i huvudsak med hjälp av statliga bidrag.

År 1959 startade den kyrkomusikaliska utbildningen vid institutet. Den kyrkomusikaliska utbildningen omfattar två års studier och erkänns, liksom organistutbildningen vid de statliga högskolorna, av Svenska kyrkan som profilutbildning i det av kyrkan år 1992 fastslagna utbildningsprogrammet för församlingsarbete med musikaliska uppgifter. Den musikaliska utbildningen vid institutet bekostas till största delen med medel ur kyrkofonden.

Sedan hösten 1992 har en forskargrupp varit verksam vid institutet. Verksamheten finansieras dels med stiftelsens egna medel, dels med forskningsråds- och projektmedel. För närvarande är inriktningen forskning kring frivilligsektorn och involverar såväl nationella som internationella forskningsprojekt och forskningssamarbeten.

Stiftelsen/institutet genomför därutöver på Svenska kyrkans uppdrag utbildning för yrken med karitativa uppgifter (tidigare benämnd diakonutbildning). Utbildningen är en profilutbildning omfattande ett halvt års studier och bygger på institutets sociala utbildningsprogram.

Sköndalsinstitutet har årligen ca 180 studerande i det sociala programmet, 24-26 i det kyrkomusikaliska och ca 15 i den karitativa profilutbildningen.

2.2 Ansökningens förutsättning

I 1993 års högskolereform framhålls den större självständighet som universitet och högskolor tillförsäkras. Den nya högskolelagen har en grundläggande regel med utgångspunkt i

detta syfte, nämligen möjligheten för enskilda högskolor att ansöka om examensrätt (1992:1434). Dessutom skall avtal ingås om vissa villkor och skyldigheter med sikte på kvalitetskontrollen, bl a statens krav på insyn i driften och deltagande från högskolans sida i uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Sköndalsinstitutets ansökan aktualiserar både högskoleförordningens krav på ”allmän behörighet” samt ”examensrätten”. Ansökan görs i en skrivelse 1994-11-09.

Sköndalsinstitutet ansöker alltså om rätt att utfärda högskoleexamen i musik med kyrkomusikalisk inriktning enligt högskoleförordningen (1993:100) motsvarande 80 poäng. För att examenstiteln bättre skall låta sig inordnas bland de i förordningen upptagna examenstitlarna föreslår jag följande alternativa formulering (i det följande använd i rapporten):

Högskoleexamen i kyrkomusik 80 poäng (engelsk motsvarighet: Diploma in Church Music).

3 Förutsättningar och kriterier

Som referenser för diskussionen kring förutsättningar och kriterier för bedömning av högskolemässighet och rätt att utfärda högskoleexamina har jag bl a använt Kanslersämbetets rapporter om ”De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning” (1993:1), ”Konstnärlig magisterexamen” (1995:1) samt ”Stockholms Musikpedagogiska Institut om rätt att utfärda musikpedagogisk examen om 120 resp 80 poäng” (1994: Bengt Olsson).

3.1 Begreppet ämne

Högskolelagen föreskriver att verksamheten vid högskolan ”skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning” (1 Kap 3§). För högskolans utbildning innebär detta att den skall vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet (2§).

Kyrkomusikutbildningen vid Sköndalsinstitutet har en klar yrkesinriktning. Den stimulerar emellertid också många studerande att gå vidare till högskoleutbildning. I Kanslersämbetets rapport om ”De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning” (1993:1) förs en dis-

kussion om relevanta ämnesbegrepp för en högskoleutbildning, med följande tre definitioner av ett ämne:

- ämnen som är klart avgränsade genom tydliga ämnesrepresentationer bland lärarna och med egen forskarorganisation, t ex de traditionella ämnesinstitutionerna vid universiteten
- ämnen som är sammansatta eller integrerade till en övergripande kurs
- ämnen som är sammansatta av flera olika forskningsområden, men som i dagligt tal likväl benämns ämnen, t ex naturvetenskapliga ämnen som biologi, kemi och fysik

Kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet torde närmast kunna jämföras med en institution där ämnen är sammansatta till en övergripande kurs, t ex journalistutbildningen eller de olika utbildningsprogram som finns vid musikhögskolorna. Kyrkomusik som ämne inom högskoleutbildningen måste anses av tradition väl definierat. Vid utländska universitet och högskolor är professurer i kyrkomusik relativt vanligt förekommande (t ex Oslo universitet och Sibeliusakademien, Helsingfors). Kyrkomusikutbild-

ningen består som övergripande kurs av en sammansättning av huvudsakligen konstnärliga ämnen och har av hävd definierats som en konstnärlig utbildning. Med utgångspunkt i yrkesrollen rymmer utbildningen ytterligare delämnen som gör den ytterst komplex och t ex när det gäller forskningsanknytning komplicerad.

Inom många av de konstnärliga färdighetsämnena finns inte en naturlig relation till traditionell forskning, utan snarare till den konstnärliga motsvarigheten, konstnärligt utvecklingsarbete (se nedan). Lärares eget konstnärliga utövande blir då en viktig faktor för det enskilda ämnets kunskapsutveckling. En viktig del av yrkesrollen är emellertid också den pedagogiska. De musikpedagogiska ämnena har i sin tur anknytning både till konstnärlig färdighet och utbildningsvetenskap. En integrerad undervisning är en förutsättning för att dessa yrkeskunskaper skall uppnås med goda resultat. Vidare finns ämnen med en självklar anknytning till forskning i traditionell mening; t ex liturgik, troslära och kyrkokunskap; pedagogik och psykologi; musik och samhälle (musikhistoria).

Ett väsentligt kriterium för kvalitet i högskoleutbildningen är en fast forskarorganisation. För konstnärliga högskoleutbildningar gäller enligt

högskoleförordningen (SFS 1993: 100, 3 Kap., 7§ att ”vid de högskolor som har konstnärlig utbildning skall styrelsen inrätta ett organ som har ansvaret för konstnärligt utvecklingsarbete, benämnt Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete”. Flera konstnärliga utbildningar integrerades i universitetsutbildningen 1977. Behovet av inrättande av högre tjänster (lektorat och professurer) har kontinuerligt påpekats och konstnärligt utvecklingsarbets likställighet med forskning alltsedan dess flitigt diskuterats. Försök med forskarutbildningar med denna inriktning har framgångsrikt genomförts (t ex forskarutbildning i musikvetenskap med konstnärlig-kreativ inriktning respektive i bild och form vid Göteborgs universitet) och i sin tur lett till förslag om inrättande av konstnärlig fakultet. Nya förslag till konstnärlig doktorandutbildning har under det senaste året intensifierat debatten. Idag finns därför följande för musikhögskoleutbildningens forskningsanknytning relevanta begrepp: konstnärligt utvecklingsarbete (i traditionell vetenskaplig bemärkelse icke-kunskapsgenererande), konstnärlig (integrerar konst och vetenskap i den konstnärliga processen), musikpedagogisk och musikvetenskaplig forskning. Behovet av inrättande av högre tjänster kvarstår.

Av tradition har lärarutbildningarna saknat fast forskarorganisation. Vid

landets sex musiklärarutbildningar har man i olika grad försökt skapa överbyggande kurser och forskningsanknytning i nära samverkan med musikvetenskapliga och pedagogiska forskarutbildningar. Dessutom finns det egna musikpedagogiska forskarutbildningar vid t ex Kungliga Musikhögskolan i Stockholm (Musikpedagogiskt Centrum, MPC), och Musikhögskolan i Göteborg. Likväl är forskningsanknytning av undervisningen inom musiklärarutbildningar problematisk och försök med olika former av pedagogiskt utvecklingsarbete som motsvarighet till konstnärligt utvecklingsarbete vid konstnärliga utbildningar genomförs.

Ett centralt kriterium för kvalitet i kyrkomusikerutbildningen utgörs således av i vilken grad relationerna mellan ämnesundervisning – konstnärligt utvecklingsarbete/konstnärlig forskning, ämnesundervisning – musikpedagogisk forskning, yrkesliv – utbildning existerar och betonas i undervisningen och utvecklingen av ämnet.

I Kanslersämbetets rapport om ”De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning” (1993:1) framhålls beträffande ämnen av övergripande slag ”Det är då det övergripande temat som utgör ’ämnet’ medan lärarna kan ha sin förankring i andra forskarämnen.” (a.a. s. 11)

För kyrkomusikerutbildningen är lärarnas förankring i konstnärligt utvecklingsarbete, konstnärlig och musikpedagogisk forskning central.

Hög konstnärlig och vetenskaplig kompetens bland lärarna kan dels uppnås genom nyanställning alternativt fortbildning av anställda lärare, dels genom nära samarbete med andra institutioner med denna kompetens. En viktig kvalitet i sammanhanget är den systematiska inriktning mot lokala utvecklingsarbeten och kunskapsutveckling som sker i institutionens regi.

En diskussion om ämnesbredd och ämnesfördjupning utgår från samma förutsättningar. Den breda utblicken mot många musikformer och traditioner måste kompletteras av fördjupade problematiseringar kring kyrkomusikalisk och musikpedagogisk ”praxis” och ny konstnärlig och vetenskaplig kunskap, något jag återkommer till under rubriken ”Utvärdering och kvalitetssäkring”.

3.2 Lärarkompetens

Kravet på nära samband mellan forskning och utbildning i högskolan har ovan framhållits. En väsentlig utgångspunkt för att dessa målsättningar skall uppnås är kraven på lärarnas höga vetenskapliga och/eller konstnärliga kompetens. I kraven på hög kompetens ligger också

pedagogisk skicklighet och allmän lämplighet för tjänsten.

En högskoleutbildning karakteriseras av denna tillgång på kvalificerad lärarkompetens. Fler än en fast lärare i ämnet med professors- och/eller lektorsbehörighet för tjänst med konstnärlig verksamhet skall finnas.

Det bör påpekas att för musikhögskoleutbildningarna i landet har dessa målsättningar varit svåra att uppnå. När utbildningarna integrerades i den nya högskolan 1978, motsvarade tjänstestrukturen på intet sätt målen. Aktiva insatser med medveten satsning på kompetenshöjning för ett antal ämnesföreträdare inom många utbildningar under 1980-talet har knutit forskning och utbildning närmare varandra. Behovet av inrättande av högre tjänster kvarstår dock.

3.3 Behörighet och antagning

Enligt högskoleförordningen krävs det allmän behörighet för antagning till högskolan. Detta krav garanterar att den sökande har tillräckliga möjligheter att följa undervisningen. För den särskilda behörigheten gäller för musikutbildningar särskilda antagningsprov där den musikaliska färdigheten provas. Väsentligt för en utbildnings högskolekaraktär är således dess tillämpning av högskole-

förordningens bestämmelser om behörighet och antagning.

3.4 Utvärdering, kvalitets-säkring och kvalitets-utveckling

Ämnesmål och ämnesavgränsningar, hög lärarkompetens, behörighet och antagning kan ses som olika grundläggande förutsättningar för en högskolemässig utbildning. Hur väl utbildningen genomförs och i vilken grad målen uppfylls avgör vilken kvalitet undervisningen har. Själva kvalitetsbegreppet är i allmänhet svårfångat och inte lika för alla ämnen eller utbildningar. Resursberedningen anger i sitt betänkande ”Kvalitet och dynamik” (SOU 1993:102) att varje universitet och högskola bör ha:

- tydliga beskrivningar av *mål* för utbildningen för varje nivå inom systemet, från övergripande mål för hela verksamheten till rimligt detaljerade mål för enskilda kurser
- system för *information, uppföljning och utvärdering* på varje nivå inom lärosätet
- system som *tillvaratar resultaten* av uppföljning och utvärdering på olika nivåer och anger lämpligaste vägar för *utveckling av kvaliteten* i verksamheten (a.a. sid 32)

Även om dessa mål har ett helt lärosäte som utgångspunkt bör det fin-

nas en medveten uppföljning av verksamheten i linje med dessa riktlinjer inom enskilda ämnen eller utbildningar.

Inom yrkesutbildningar uppkommer ofta ett spänningsfält mellan praxisgenererad kunskap på fältet och mer teoretiskt grundade förhållningssätt företrädna av högskolan. I diskussion om kvalitet i en kyrkomusikalisk utbildning måste det därför alltid finnas en balans mellan yrkesrelaterad kunskap, konstnärligt utvecklingsarbete, konstnärlig och vetenskaplig forskning.

Högskolans nya självstyrelse eller autonomi förutsätter att det är den lokala utbildningen som utvecklar

principer för kontroll och säkring av kvaliteten. Den främsta uppgiften inom grundutbildningen är att utbilda studenter och kvalitetskriterierna har ytterst att göra med hur studenterna tillgodogör sig utbildningen. Principer för kvalitetsutveckling syftar därför inte endast till att bibehålla hög undervisningskvalitet utan också till vidareutveckling av undervisningens innehåll och former.

Den enskilda högskolans syften och former för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling bör därför vävas in såväl i den dagliga undervisningen, som i särskilda projekt och utvecklingsarbeten.

4 Sköndalsinstitutets kyrkomusikaliska utbildning – en beskrivning

4.1 Lärarkompetensen

Sköndalsinstitutets geografiska läge i Stockholm ger utmärkta möjligheter att knyta yrkesverksamma pedagoger och musiker till skolan. Fördelen med det stora antalet timlärare är den flexibilitet som denna frihet att anställa lärare utan alltför omfattande anställningsformalia innebär. Nackdelen kan vara det beroende man får av en speciell lärares kompetens. När en lärare med värdefull kompetens slutar med kort varsel kan det medföra stora avbräck för utbildningens kontinuitet.

Utbildningen har tidigare bedrivits till stor del med timlärare. Fr o m 94/95 förmedlas den kyrkomusikaliska utbildningen till c:a 50% av fast anställda lärare med halvtidsförordnande. Vid tillsättningen av dessa tjänster har ställts krav som motsvarar de som ställs vid anställning vid musikhögskolor, men någon sakkun- ning har ej anlitats vid tjänstetillsättningarna.

Lärarna är till största delen utbildade vid svenska musikhögskolor. Förutom grundutbildning har flera av dem vidareutbildning vid svenska eller utländska utbildningsinsitutio-

ner. På grund av anställningsformen (halvtid eller timlärare), har alla lärare annan tjänstgöring som utövande musiker eller pedagoger inom Svenska kyrkan, andra institutioner eller i egen regi. Flera lärare har eller har haft anställning vid Musikhögskolan i Stockholm.

4.2 Behörighetskrav och antagning

För att antas till utbildningen krävs allmän behörighet för högskolestudier. Urvalet av sökande sker med hjälp av inträdesprov i orgel, piano, sång, satslära och gehör samt en intervju med den sökande där en bedömning av dennes yrkeslämplighet görs. Inträdesproven sker inför en jury bestående av institutets lärare och studerande ur årskurs 2. Under de senaste åren har av 25-30 sökande 11-12 antagits. Avklarade inträdesprov med godkända resultat förutsätts fr o m läsåret 94/95 för antagning. Resultatet i termer av helårsprestationer är mycket gott (1994: 24,5). Uppskattningsvis hälften av de studerande söker vidare till en högskoleutbildning.

4.3 Utbildningens innehåll och organisation

Utbildningen omfattar tvååriga studier i kyrkomusik och bedrivs i enlighet med det av Svenska kyrkan 1992 fastslagna utbildningsprogrammet för församlingsarbete med musikaliska uppgifter, benämnd kantorsutbildningen. Huvudparten av utbildningen är organiserad i ämneskurser grupperade i två nivåer, grund- respektive fördjupningskurs, A- resp. B-nivå. Det nivåsystem som fortfarande delvis används inom högskolan tillämpas alltså. A-nivå motsvarar enligt detta inträdeskrav för högskolestudier. I samband med att Sköndalsinstitutet ansöker om examinationsrätt avseende högskoleexamen i kyrkomusik 80 p har en plan för poängsättning av kantorsutbildningen framtagits. Den återges nedan.

Utbildningen ger behörighet till tjänst som kyrkokantor i Svenska Kyrkan.

Utbildningen omfattar ca 32-33 undervisningsveckor och 2-3 projektveckor. Under de två studieåren genomförs 4 praktikveckor som fördelas så att 1 vecka infaller under första året och 3 veckor under det andra. F n utgör 3 veckor av dessa samverkanspraktik i Svenska kyrkans regi. Sköndalsinstitutet skulle önska mer yrkespraktik med handledning av kyrkomusiker. Stora Sköndals stiftelse och Farsta församlings verksamhet i Stora Sköndals kyrka respektive gäst- och sjukhem ger dock tillfällen till viss praktik som fördelas mellan de studerande och integreras i studierna.

	Ämne	Poängförslag
1	Liturgiskt orgelspel	8
2	Solistiskt orgelspel	8
3	Ensembleledning med körsång	10
4	Liturgisk sång och dirigering	3
5	Sång	8
6	Piano	8
	Brukspiano	2
7	Gehörsskolning och satslära med arrangering	8
8	Liturgik, troslära och kyrkokunskap	6
9	Musik och samhälle	3
10	Pedagogik och psykologi	2
11	Undervisningsmetodik	6
12	Orgelkunskap	2
13	Gitarrspel	1
14	Administration	1
15	Praktik och samverkan	4

4.4 Konstnärligt och pedagogiskt utvecklingsarbete

Tjänstestrukturen för lärarna innebär att endast ett begränsat antal lärare har fast anställning, dvs mer än 40% av hel tjänst och inom tjänsterna ryms ej tid för konstnärligt utvecklingsarbete eller forskning. Ingen lärare är för närvarande inskriven vid forskarutbildning eller verksam inom något konstnärligt utvecklingsarbete vid högskolor eller universitet. Skolans företrädare och flera av lärarna hävdar dock att deras konstnärliga och pedagogiska verksamhet utanför Sköndalsinstitutet ger dem utvecklingsmöjligheter. Dessa individuella utvecklingsarbeten kan förmodligen i flera fall jämföras med många motsvarigheter på musikhögskolorna. Dessa kan emellertid inte ge förutsättningar för en mer systematisk inriktning av utbildningen mot konstnärligt utvecklingsarbete, konstnärlig, musikvetenskaplig eller musikpedagogisk forskning, varken beträffande dokumentation av genomförda arbeten, eller utveckling av nya projekt utifrån andra förutsättningar än den enskilda lärarens arbete.

4.5 Studiemiljön, bibliotek, utrustning etc

Sköndalsinstitutet har goda lokaler för musikutbildningen i avskild miljö där man kan studera i internatform. Under det senaste året har en

upprustning av lokalerna genomförts så att man förfogar över större undervisningsrum (kör, piano, sång och teori) samt ett flertal övningsrum av god standard. I Sköndalskyrkan och andra större salar inom Stiftelsen Stora Sköndal kan konserter, annan musikalisk framställning och praktik organiseras. Med ett undantag, orgelrum, har institutet jämförelsevis snarast bättre tillgång till lokaler än t ex musikhögskolorna. Beträffande rum för orglar kommer situationen dock att förbättras inom ett par år; två mindre övningsinstrument och en undervisningsorgel kommer att installeras, delvis i nyinredda lokaler. Övrig utrustning vad gäller instrument (t ex flyglar) måste anses vara god. Institutet får med förbättringarna vad avser orgel mycket goda förutsättningar för att bedriva högskolemässig kyrkomusikutbildning.

När det gäller tillgång till bibliotek, viss datautrustning och nätuppkoppling finns vissa brister. Institutet förfogar över ett väl tilltaget körbibliotek men i övrigt är biblioteket med musiklitteratur, musikaler och fonogram mycket begränsat och det saknas uppkoppling på nät för andra biblioteks- och IT-tjänster. För de musikstudier finns dock arbetsplatser vid PC-anläggningar med möjligheter till musikbearbetning, dock ingen musikavlyssning.

Sköndalsinstitutet har en informell kontakt med Musikhögskolan i Stockholm, dels genom lärare och studierektor som är verksamma på bägge institutionerna, dels genom enstaka gemensamma projekt och mästarkurser.

4.6 Utvärdering och kvalitetssäkring

Kvalitetskontroll i form av examination vid Sköndalsinstitutet sker kontinuerligt, dels som underlag för de studerandes uppflyttning från grund- till fördjupningsnivån, dels vid utbildningens slut genom särskilda examensprov. I genomsnitt redovisas tre verk i enskilda färdighetsämnen per läsår (t ex orgel, sång, piano) och man eftersträvar dels en spridning av dessa (framförallt under grundkurs), dels en integration av momenten i gudstjänster eller gemensamma konserter. Vid exami-

nationen (kantorsexamen) deltar fn externa censorer som utses av Svenska kyrkans utbildningsnämnd medan övriga redovisningar bedöms av institutets egna lärare.

Varje år genomförs inom kyrkomusikerutbildningen en intern utvärdering som enligt de studerande leder till kontinuerliga förbättringar. De studerande är representerade i det gemensamma kollegiet, men ej i det särskilda lärarkollegiet på kyrkomusikerutbildningen.

4.7 Internationalisering

Sköndalsinstitutet ordnar för musikerutbildningen en studieresa om året (t ex England, Frankrike mm) men har i övrigt ingen internationaliseringsverksamhet, något som man dock önskar utveckla inom ramen för en högskoleutbildning.

5 Bedömning av ansökan från Sköndalsinstitutet om rätt att få utfärda högskoleexamen i kyrkomusik (80 poäng)

Mot den bakgrund, de förutsättningar och kriterier som diskuterats samt den beskrivning av kyrkomusikerutbildningen som jag ovan givit, redovisas nu min bedömning beträffande Sköndalsinstitutets rätt att få utfärda högskoleexamen i kyrkomusik 80 poäng.

5.1 Utbildningens styrka och fördelar

Vid Sköndalsinstitutet finns en högskolemässig studiemiljö med ett socialt utbildningsprogram (160 p) och en till detta ämnesområde knuten forskargrupp. Praktik för kyrkomusikerutbildningen har på ett naturligt sätt utvecklats och integrerats i Stora Sköndals område och Farsta församling och Sköndalsinstitutets diakonala profil ger många värdefulla möjligheter till integration i kyrkomusikerutbildningen. Lokaler och utrustning uppfyller alla rimliga krav för högskolemässig undervisning med undantag för bibliotek och datanät. I de flesta avseenden måste lokaler och utrustning, efter

det att de planerade förbättringarna genomförts, anses vara mycket goda.

Lärarkompetensen bland de undervisande lärarna är utan tvekan högskolemässig. Alla har någon form av högskoleexamen inom musik resp. musikpedagogik, i en del fall kompletterad av fort- och vidareutbildningar i Sverige eller utomlands. Satsningen på fasta deltidstjänster visar en ambition att utveckla utbildningen. Tjänstestrukturen utnyttjas väl genom att både yrkesverksamma lärare och musiker knyts till utbildningen. Yrkesanknytningen måste genom detta förfarande anses väl tillgodosedd. Beträffande lärares individuella utvecklingsarbeten har det inte varit möjligt att bedöma deras omfattning, inriktning eller kvalitet.

Kvalitetskontrollen är väl tillgodosedd genom olika former av examination. Den offentlighet som finns kring kontinuerliga musikaliska redovisningar är en kvalitetsfaktor av värde. Studenternas representation i

det centrala styrorganet "Gemensamt kollegium" motsvarar också de krav man kan ställa inom en högskoleutbildning på grundnivå. Dock kan man ifrågasätta om inte en utbildningsnämnd för kyrkomusikerutbildningen med studeranderepresentation borde finnas. Krav på kursutvärdering är inskrivet i samtliga kursplaner och denna fungerar enligt de studerande väl. Dessutom önskar rektor att skapa en extern "peer review-grupp" för en mer systematisk självvärdering av verksamheten.

Beträffande internationalisering kommer denna säkert att kunna utvecklas till motsvarande nivå som inom den sociala sektorn på institutet.

5.2 Några principiella aspekter i undervisningen som bör diskuteras

Bristen på olika konstnärliga och pedagogiska utvecklingsarbeten i systematisk form är tydlig. Det som sker bygger på enskilda individers initiativ vid sidan om verksamheten vid institutet och det redovisas därför inte heller enligt de traditionella former som är brukliga vid högskolan generellt. Sköndalsinstitutet av-sätter ej egna medel för konstnärlig eller pedagogisk utvecklingsverksamhet. Stiftelsens direktor och direk-

tion bör uppmärksammas på denna brist. Principer för kompetenshöjning av enskilda lärare vad beträffar konstnärligt utvecklingsarbete, konstnärlig respektive musikpedagogisk forskning bör utarbetas.

Denna problematik bör ses mot bakgrund av att Sköndalsinstitutet är en liten utbildningsinstitution i Stockholmsregionen. Den saknar det stora universitetets mångfald och diversifiering. Det finns en forskargrupp och flera pågående forskningsprogram om frivilligt socialt arbete och internationella kontakter inom detta ämnesområde. F n finns emellertid ej tillräckligt kvalificerad forskningsanknytning inom ämnesområdet musik för att kunna bedriva en kvalitativ högskoleutbildning inom detta område. Detta visar sig t ex också i det faktum att biblioteket ej kan anses tillräckligt vad avser musikämnet. Detta problem borde emellertid kunna lösas genom att ett samarbete med motsvarande högskolor i Stockholm utvecklades och formaliserades. Ett annat sätt att åstadkomma den nödvändiga forskningsanknytningen kunde vara en vidgning av forskargruppen vid Sköndalsinstitutet med konstnärlig, musikvetenskaplig och/eller musikpedagogisk kompetens samt en satsning på kompetenshöjning för skolans lärare med konstnärligt och pedagogiskt utvecklingsarbete.

Praktiken bör utformas i enlighet med högskolans krav på återkoppling till grundutbildningen och oberoende handledning så att arbetet inte bara blir ett löst tillfogat fältarbete. Institutet verkar vara väl berett att arbeta fram en sådan verksamhet i samarbete med näraliggande församlingar.

Beträffande kursplaner för de olika ämnena har jag kunnat granska redovisningsprotokoll för sång, piano och orgel. Vid en jämförelse med existerande högskoleutbildningars kursinnehåll i dessa ämnen kan konstateras att fördjupningskursen (år 2) kan anses vara högskolemässig medan grundkursen (år 1) endast mostvarar grundläggande antagningskrav för högskoleutbildningarna. Flera lärare påpekade också vid samtalen behovet av att (i något fall *nödvändigheten* av att) kunna höja inträdeskraven. I institutets ansökan framgår också att man håller på med en rekryteringssatsning *för att göra utbildningen känd och eftertraktad bland unga människor...* och vid samtalen framkom att man numera endast accepterar godkända inträdesprov. Min bedömning är att nuvarande delvis för låga nivå på undervisningen (i jämförelse med motsvarande utbildning på musikhögskolor) kan förklaras av för stor spridning och generellt för låg nivå på förkunskaperna hos de studerande. Med högre krav i de

särskilda antagningsproven och konsekvens i antagningen bör undervisningen i sin helhet kunna förmedlas på en nivå som motsvarar de befintliga musikhögskolornas och som kan anses vara högskolemässig.

I anslutning till de nyss nämnda jämförelserna mellan Sköndalsinstitutets och musikhögskolornas kursplaner kontaktades flera studierektorer för musikhögskolorna för att få deras erfarenhet av studerande från institutet som sökt inträde respektive antagits till högskolestudier. Generellt menade man att de studerande från institutet visat prov på gedigen grundkunskap. Emellertid påpekade flera ett särskilt ämnesproblem som gett sig tillkänna vid inträdesproven till musikhögskoleutbildningarnas kyrkomusikerprogram under våren 1995, nämligen en anmärkningsvärd försämring av resultaten i liturgiskt orgelspel. Flera av de sökande från institutet blev underkända. Detta förvånade mig, dels eftersom studerande från Sköndalsinstitutet tidigare genomgående visat god färdighet i detta ämne, dels eftersom institutets studierektor och ämneslärare i samtal understrukt att man särskilt satsar på detta ämne. En förklaring till detta skulle visserligen kunna sökas i den tidigare nämnda antagningsproblematiken, men det finns också ett annat skäl: institutet har inte löst tjänstefrågan för orgelämnet tillfredsställande. Av

detta skäl och därför att orgelämnet enligt kursplanen har högst tilldelning av poäng (8+8) ger jag frågan särskilt utrymme i min bedömning. Ämnet rymmer också en särskild problematik; liturgiskt orgelspel (med improvisation) och solistiskt orgelspel måste förmedlas utifrån en gemensam grundsyn på orgelspel, men ämnena ställer så vitt skilda krav på kompetensen att det ofta krävs olika lärare för dessa ämnen – inte minst mot bakgrund av att dessa ska stå i direkt kontakt med den senaste utvecklingen inom konstnärligt utvecklingsarbete, konstnärlig och musikpedagogisk forskning. Institutet måste för att komma till rätta med denna problematik omgående söka en tillfredsställande lösning på frågan om tjänsten inom orgelämnet.

5.3 Ställningstagande beträffande Sköndals- institutets ansökan

Mot bakgrund av vad jag ovan redovisat finner jag att flera faktorer talar för att Sköndalsinstitutet skall rekommenderas rätten att utfärda högskoleexamen i kyrkomusik 80 poäng. Dock gör jag denna rekommendation med vissa förbehåll.

Utbildningen vid Sköndalsinstitutet uppfyller kriterierna för en högskoleutbildning vad beträffar undervisningens behörighetskrav, organisa-

tion, undervisningsformer, lokaler och utrustning (i huvudsak), lärar-kompetens samt kvalitetskontroll.

Beträffande särskilda inträdeskrav måste dessa höjas och undervisningsinnehållet förändras så att det motsvarar det innehåll som i högskolans nivåsystem betecknats B- och C-nivå (nuvarande grundkurs 80 p).

Rektor och utbildningsledning bör vidare initiera och skapa förutsättningar för olika sorters utvecklingsarbeten och forskning inom musik och pedagogik för att skapa tillfredsställande forskningsanknytning för grundutbildningen. I detta sammanhang blir en höjning av kompetensen för vissa lärare nödvändig. Ett utbyggt ämnesbibliotek i musik samt tillfredsställande datautrustning (multimedia) och nätanslutning krävs.

Jag bedömer Sköndalsinstitutets möjligheter att uppnå dessa krav som goda. Rektor och utbildningsledning ger uttryck för en hög ambition och vilja till utveckling och detta kommer också väl till uttryck i ansökan. Genom ett formaliserat samarbete med Musikhögskolan i Stockholm (en koppling som redan finns genom att studierektorn också är utbildningledare på SMH), MPC etc, kan förändringsarbetet påbörjas snarast.

Om ett beslut om rätten att utfärda högskoleexamen i kyrkomusik 80 poäng kopplas till dessa krav är det min uppfattning att Sköndalsinstitutet väl kommer att uppfylla kraven för en högskoleutbildning med examensrätt.

